

רשימת קריאה לבחינות הביבליוגרפיה

א. לשון המקרא

S. Heijmans, "Babylonian Tradition", in W.R. Garr and S.E. Fassberg, *A Handbook of Biblical Hebrew, Volume 1: Periods, Corpora and Reading Traditions* (Winona Lake, IN, 2016), pp. 133–45.

א' קימרון, "על מסורת הלשון של סופרי המקרא", בתוך יי בן-טולילה (עורך), שי להדסה: מחקרים בלשון העברית ובלשונות היהודים (באר שבע, תשנ"ז), עמ' 37–43.

א' הורביץ, "לשונו של סיפור-המסגרת בספר איוב (א'–ב'; מ"ב, ז—יז) ומקומה בתולדות העברית המקראית", בית מקרא כ (תשל"ה), עמ' 457–472.

ד' ילון, "משנה ההוראה בתנ"ך", תרביץ ה (תרצ"ד), עמ' 1–17.

J. Joosten, "The Tiberian Vocalization and the Hebrew of the Second Temple Period", in E. Tigchelaar and P. Van Hecke (eds.), *Hebrew of the Late Second Temple Period, Proceedings of a Sixth International Symposium on the Hebrew of the Dead Sea Scrolls and Ben Sira* (Leiden, Boston, 2015), pp. 25–36.

C. Cohen, "The 'Held Method' for Comparative Semitic Philology", *JANES* 19 (1989), pp. 9–23.

נושאים מרכזיים:

- **מסורות הלשון** – המרכיבים השונים של מסורות לשון המקרא והמשתמע מהם על אודות תולדות הלשון העברית.
- **הניקוד הבבלי** – שיטתו וייחודו.
- **הפילולוגיה המקראית** – הדרכים לקבוע את משמעויותיהן של מילים על תולדותיהן.

ב. לשון חכמים וארמית

י' קוטשר, "לשון חז"ל", בתוך: ש' ליברמן, ש' אברמסון, י' קוטשר, ושי' אש (עורכים), ספר חנוך ילון: קובץ מאמרים (ירושלים, תשכ"ג), עמ' 246–280.

מ' בר-אשר וי' הנשקה, "לשון חכמים" בתוך: מ' כהנא, ו' נעם, מ' קיסטר וד' רוזנטל (עורכים), ספרות חז"ל הארץ-ישראלית: מבואות ומחקרים, ב, (ירושלים, תשע"ח), עמ' 601–634.

אברהם טל, "הארמית בארץ ישראל" בתוך: מ' כהנא, ו' נעם, מ' קיסטר וד' רוזנטל (עורכים), ספרות חז"ל הארץ-ישראלית: מבואות ומחקרים, ב, (ירושלים, תשע"ח), עמ' 635–663.

י' ברויאר, "על גלגולי לשון חז"ל בתלמוד הבבלי", מחקרי תלמוד, ב, קובץ מחקרים בתלמוד ובתחומים גובלים, מוקדש לזכרו של פרופ' אליעזר שמשון רוזנטל, (ירושלים, תשנ"ג), עמ' 91–126.

S. Fassberg, "Jewish Aramaic" in L. Khan and A. Rubin (eds.), *Handbook of Jewish Languages* (Leiden, Boston: 2017), pp. 64–117. **יש ללמוד עד סוף עמוד 91 בלבד.**

נושאים מרכזיים:

- **לשון התנאים** – הקשיים במחקר לשון חז"ל; כתבי היד המובחרים של לשון חכמים; הענפים והטיפוסים של לשון חכמים.
- **העברית בתלמוד** – השתמרות רבדים שונים של לשון חז"ל בלשון התלמוד זה לצד זה; התפתחויות לשוניות בעברית של האמוראים.
- **הארמית היהודית** – מאפיינים בולטים של ניבי הארמית היהודית; מוקדם ומאוחר בארמית היהודית; השפעת העברית על הארמית היהודית.

ג. לשון תקופת הביניים

ב' קלאר, "לדרכי הרחבת הלשון העברית בימי הביניים", לשוננו טו (תש"ז), עמ' 116–124.

מ' גושן-גוטשטיין, "חקר העברית המשוערבת בימי הביניים (מבעיות המחקר ותפקידיו)", דברי הקונגרס העולמי למדעי היהדות, ד (תשכ"ה), עמ' 109–112.

גבי"ע צרפתי, "דרכי התהוותם של מונחי המתמאטיקה בעברית בימי הביניים", בראילן ד-ה (תשכ"ז), עמ' 391–402.

גבי"ע צרפתי, "התרגומים העבריים של 'מניין המדעים' לאלפאראבי", ספר חיים משה שפירא א (תשל"ב), עמ' 413–422.

ש' קווגט, "שימושים מילוניים בעברית של 'ספר חסידים' שאינם מתועדים במילונים או שתיעודם פגום", דברי הקונגרס השישי למדעי היהדות, ד (תשל"ג), עמ' 183–195.

א"ס בדילוס, "לשוננו של מנחם בן סרוק", ברית עברית עולמית, כנס פריז אוקטובר 1982, (ירושלים, 1985), עמ' 69–75.

ח' גמליאל, "לשוננו של ר' אברהם בר חייא", לשוננו ס (תשנ"ז), עמ' 277–295.

ח' גמליאל, "פירוש רש"י לתורה כמפעל של חיזוק השפה העברית", א' ממן ש' פסברג וי' ברויאר (עורכים), שערי לשון: מחקרים בלשון העברית, בארמית ובלשונות היהודים מוגשים למשה בר-אשר, (ירושלים, תשס"ח), עמ' 115–127.

נושאים מרכזיים:

- **שאלות המחקר המרכזיות** בחקר לשון תקופת הביניים.
- **אוצר המילים** – מגמות התרגום השונות (מילולי משוערב / עברי מרוחק מלשון המקור); השפעת לשונות המגע על הלקסיקון ועל הסמנטיקה של העברית (כגון שאילה ישירה, תרגום שאילה, שאילת משמע, התאמת משמע, התפתחות פנים-עברית); לשון המקרא ולשון חכמים בעברית של ימי הביניים.
- **תחביר** – היערכות תחבירית מחודשת בהשפעת הערבית.
- **אידאל הכתיבה בעברית**.

ד. חטיבת העברית בת זמננו הכתובה והמדוברת

ג' גולדנברג, "העברית כלשון שמית חיה", הלשון העברית בהתפתחותה ובהתחדשותה, (ירושלים, תשנ"ו), עמ' 148–190.

ח' רבין, "מה הייתה תחיית הלשון?" ספר שלום סיון, (ירושלים, תש"ס), עמ' 125–140 [נדפס גם בספר שערך שלמה מורג, העברית בת-זמננו מחקרים ועיונים, כרך א', עמ' 16–31].

ש' מורג, "העברית החדשה בהתגבשותה: לשון באספקלריה של חברה", קתדרה 56 (תש"ן), עמ' 70–92.

ר' בן-שחר, "צרות בדקדוק העברי: עברית במבט פוליכרוני". א' שורצולד ור' ניר (עורכים), ספר בן-ציון פישלר: מחקרים בלשון העברית ובהוראתה, (אבן יהודה, תשנ"א), עמ' 37–51.

ח"א כהן, "דקדוק העברית המתחדשת ומקורות יניקתו". לשוננו לעם מט, ג (תשנ"ח), עמ' 117–131.

Y. Reshef, "The Language That Follows Speech Will Not Be the Same as the One That Preceded It': Spoken Hebrew in the pre-State Period", *Journal of Jewish Studies* 64,1 (2013), pp. 157–186.

נושאים מרכזיים:

- **תחיית העברית הישראלית** – האומנם מדובר ב"תחייה"? הנסיבות שאפשרו את חזרתה של העברית לחיים מלאים, מאפייניה של העברית הישראלית בזיקה למעשה ההחייאה.
- **הוויכוח על אופייה של העברית הישראלית** – האם עודנה שפה שמית?
- העברית בת-ימינו בזיקה לעברית המודרנית שנהגה בדורות הדוברים הראשונים
- **עברית במבט פוליכרוני** – הבנת הווריאציות הלשוניות הנוהגות היום בזיקה לחוסר הרציפות ההיסטורית עם רבדיה הקדומים.